

9. Маркєєва О., Розвадовський Б. Сучасний фронт української контррозвідки: планка вимог підвищується. *Центр безпекових досліджень Національного інституту стратегічних досліджень*. 2020. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/suchasniy-front-ukrainskoi-kontrozvidki-planka-vimog-pidvischuetsya>.

10. Jack Davis. Strategic Warning, Intelligence Support in a World of Uncertainty and Surprise. *Handbook of Intelligence Studies* / ed. Loch K. Johnson. London & New York : Routledge, 2007. P. 173–188.

11. Гребенюк В.М. Окремі аспекти організації контррозвідувальної діяльності іноземних спецслужб. *Роль і місце національної спецслужби в історії українського державотворення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 48.

11. Шилін М.О. Щодо вирішення проблеми законодавчого визначення підстав контррозвідувальної діяльності. *Роль і місце національної спецслужби в історії українського державотворення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 125–126.

13. Ватраль А.В. Роль контррозвідувального пізнання у захисті національної державності. *Роль і місце національної спецслужби в історії українського державотворення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 40.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.4.19>

ЗАГРІЙЧУК М.Ю.

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗДІЙСНЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНУ

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND LEGAL FRAMEWORK FOR THE DIGITAL TRANSFORMATION OF THE REGION

Актуальність статті полягає в тому, що одним із найперших кроків на шляху вдосконалення державної політики щодо здійснення цифрової трансформації регіону має бути покращення організаційно-правових засад функціонування даної сфери суспільних відносин. Саме в межах реалізації організаційно-правових засад забезпечується функціонування відповідної суспільної або державної інституції за окремими, найголовнішими напрямками. Усе це зумовлює необхідність визначення основних напрямів покращення організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону. Мета статті – опрацювати напрями покращення організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону. У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів учених та норм чинного законодавства України, окреслено основні проблеми організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону. Визначено, що кадрове забезпечення цифрової трансформації регіонів здійснюється за багатьма напрямками. Одним із найважливіших серед яких, на нашу думку, є визначення у штаті підприємства, установи, організації суб'єкта, відповідального за реалізацію заходів цифрової трансформації. Зроблено висновок, що проведення повноцінної й ефективної цифрової трансформації регіону не уявляється можливим поза реалізацією найголовніших організаційно-правових засад функціонування даної сфери суспільних відносин, серед

© ЗАГРІЙЧУК М.Ю. – здобувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики (Харківський національний університет внутрішніх справ)

яких нами названо матеріально-фінансове, інформаційне та кадрове забезпечення. Усі з названих організаційно-правових засад мають тісний взаємозв'язок, оскільки реалізація одного заходу може передбачати здійснення іншого. Так, навчання особи в межах кадрового забезпечення цифрової трансформації регіону може передбачати проведення заходів з інформаційного забезпечення, як-от семінари, тренінги, конференції тощо. У свою чергу, усе це потребує здійснення відповідного фінансування та постачання матеріальних ресурсів, що є складовою частиною матеріально-фінансового забезпечення цифрової трансформації регіону. А тому всі з наведених нами організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону повинні розвиватися органічно, у взаємозв'язку.

Ключові слова: *вдосконалення, організаційно-правові засади, цифрова трансформація, регіон.*

The relevance of the article is that one of the first steps towards improving the state policy for the digital transformation of the region should be to improve the organizational and legal framework for the functioning of this area of public relations. It is within the framework of the implementation of organizational and legal principles that the functioning of the relevant public or state institution in certain, most important areas is ensured. All this necessitates the definition of the main directions of improving the organizational and legal framework for the digital transformation of the region. The purpose of the article is to work out ways to improve the organizational and legal framework for the digital transformation of the region. The article, based on the analysis of scientific views of scientists and the current legislation of Ukraine, outlines the main problems of organizational and legal framework for the digital transformation of the region. It is determined that the staffing of the digital transformation of the regions is carried out in many areas. One of the most important, among which, in our opinion, is the definition in the staff of the enterprise, institution, organization of the entity responsible for the implementation of digital transformation measures. It is concluded that the full and effective digital transformation of the region is not possible without the implementation of the most important organizational and legal principles of the functioning of this area of public relations, among which we mentioned material and financial, information and staffing. All of these organizational and legal principles are closely related, as the implementation of one measure may involve the implementation of another. Thus, the training of a person within the framework of staffing the digital transformation of the region may include information activities, such as seminars, trainings, conferences, etc. In turn, all this requires the implementation of appropriate financing and supply of material resources, which is part of the material and financial support of the digital transformation of the region. Therefore, all of the organizational and legal principles we have provided for the digital transformation of the region must develop organically, in conjunction.

Key words: *improvement, organizational and legal bases, digital transformation, region.*

Вступ. Одним із найперших кроків на шляху вдосконалення державної політики щодо здійснення цифрової трансформації регіону має бути покращення організаційно-правових засад функціонування даної сфери суспільних відносин. Саме в межах реалізації організаційно-правових засад забезпечується функціонування відповідної суспільної або державної інституції за окремими, найголовнішими напрямками. Усе це зумовлює необхідність визначення основних напрямів покращення організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону.

Окремі проблемні питання, пов'язані із цифровою трансформацією регіонів України, у своїх наукових працях розглядали: М.В. Колеснікова, Н.І. Сулік, Н.П. Матюхіна, А.А. Грищенко, В.В. Єрмоленко, Н.П. Мешко, О.А. Баранова, І.В. Струтинської, Ю.О. Нікітіна та багато інших. Незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, на практиці залишається багато проблем, пов'язаних з організаційно-правовими засадами здійснення цифрової трансформації регіону.

Постановка завдання. Мета статті – опрацювати напрями покращення організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону.

Результати дослідження. Як свідчить аналіз позицій учених-правознавців, незалежно від того, яка проблематика ними досліджувалася, під організаційно-правовими засадами відповідної діяльності або функціонування певної інституції ними розуміється сукупність регламентованих законодавством напрямів або ж чинників, реалізація яких передбачає забезпечення сфери суспільних відносин, що піддається аналізу. Аналіз наукових поглядів учених та норм чинного законодавства дає можливість виділити окремі з таких напрямів. На нашу думку, у контексті здійснення цифрової трансформації регіону найголовнішими серед таких напрямів є матеріально-фінансове, інформаційне та кадрове забезпечення цифрової трансформації регіону.

Так, коли говоримо про матеріально-фінансове забезпечення здійснення цифрової трансформації регіону, варто зазначити, що воно є однією з найголовніших організаційно-правових засад функціонування даної сфери суспільних відносин. Це пов'язано з тим, що поза фінансуванням і постачанням відповідних матеріальних ресурсів не може відбуватися будь-який розвиток, реформування і погортів. Автори підручника «Фінансове право» щодо цього цілком слушно наголошують на тому, що забезпечення реалізації внутрішніх і зовнішніх функцій держави неможливе без використання фінансових ресурсів. Саме завдяки акумуляції коштів у власності держави, формування спеціальних фондів можливе існування самої держави [1, с. 113]. На сторінках фахових джерел із юриспруденції сутність матеріально-фінансового забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин визначають як урегульовані на нормативному рівні суспільні відносини, які виникають у процесі діяльності їхніх суб'єктів і спрямовані на забезпечення та гарантування нормального їхнього функціонування, виконання завдань і функцій їхніх суб'єктів завдяки мобілізації, розподілу та використанню фондів коштів, а також постачанню необхідних для такої діяльності матеріальних ресурсів [2, с. 116]. Наведене визначення сутності матеріально-фінансового забезпечення відповідної сфери суспільних відносин загалом може бути використано й у досліджуваному випадку. З огляду на те, що під матеріально-фінансовим забезпеченням здійснення цифрової трансформації регіону варто розуміти врегульовану правовими приписами діяльність уповноважених суб'єктів щодо здійснення мобілізації, розподілу та використання фондів коштів, а також постачання матеріальних ресурсів для сприяння процесам цифровізації відповідної адміністративно-територіальної одиниці України.

Аналіз змісту запропонованого підходу до визначення сутності матеріально-фінансового забезпечення здійснення цифрової трансформації регіону додатково підкреслює те, що даний напрям діяльності компетентних суб'єктів є одним з основних, оскільки виступає базисом для реалізації інших напрямів із забезпечення належного функціонування даної сфери суспільних відносин. Водночас варто зазначити проблематику, що має місце під час реалізації заходів із матеріально-фінансового забезпечення здійснення цифрової трансформації регіону. Так, як зазначив Міністр цифрової трансформації, фінансування цифрової трансформації і кібербезпеки в бюджеті 2021 р. є катастрофічно недостатнім. Як свідчить аналіз міжнародного досвіду, Норвегія, Данія, Естонія витрачають від 1 до 4% від загального бюджету країни на напрям цифрової трансформації, куди також входить і напрям кібербезпеки. У нашій країні сьогодні в бюджеті, який уже внесено до Верховної Ради, це 0,15%, це катастрофічно мало для однієї з найбільш пріоритетних галузей цифрової економіки. Хоча це вже досягнення порівняно з минулим роком, коли на напрям цифрової трансформації було виділено лише декілька десятків мільйонів гривень [3]. Із чого випливає, що натеper значного покращення потребує матеріально-фінансове забезпечення здійснення цифрової трансформації регіону, що передусім має бути здійснено шляхом підвищення рівня надходжень коштів із відповідних бюджетів.

Водночас варто зазначити позитивні тенденції щодо здійснення матеріально-фінансового забезпечення цифрової трансформації регіону. Так, завдяки здійсненню матеріально-фінансового забезпечення цифрової трансформації регіонів нині проводиться масштабна інтернетизація відповідних адміністративно-територіальних одиниць нашої держави. Доступ до якісного швидкісного інтернету – базова складова частина процесу цифровізації як країни загалом, так і регіонів [4]. За допомогою проєкту «Інтернет-субвенція» більше мільйона українців, які живуть у 3 652 селах та не мають технічної можливості підключитись до фіксованого швидкісного інтернету, зможуть це зробити вперше вже цього року. Для реалізації проєкту Кабінет Міністрів України розподілив 483,8 млн гривень 670 територіальним громадам. Завдяки коштам субвенції та за умови ефективних закупівель на рівні громад до оптичного інтернету будуть підключені понад 11 тисяч соціальних об'єктів. Серед них такі: 1,4 тис. шкіл та 1,2 тис. дитячих садочків; 2,9 тис. медичних закладів; 2,2 тис. бібліотек; 2,9 тис. будинків культури, сільських клубів; 350 віддалених робочих місць працівників центрів надання адміністративних послуг. Крім того, для кожного

з них коштом субвенції буде забезпечене покриття Wi-Fi-мережею. Завдяки цьому кожен із відвідувачів зможе скористатися швидкісним інтернетом [5].

На проєкт інтернетизації свою увагу звертає і Президент України, з ініціативи якого було перерозпочато процес покриття регіонів мобільним зв'язком, уже до середини 2022 р. мобільні оператори, на яких лягає основний тягар, повинні забезпечити доступність швидкісного мобільного інтернету для 90% населення. Але водночас вони стикаються зі проблемою, коли місцеві громади часто відмовляють у розміщенні базових станцій. Однією із причин є неналежна обізнаність і грамотність населення, а також радіофобія. Часом трапляється, що місцева влада не бачить для себе вигоди або шукає якоїсь додаткової вигоди. Тому громаді необхідно йти назустріч представникам мобільних операторів, роз'яснювати мешканцям відповідного регіону, що забезпечення населення зв'язком – одне з першочергових завдань цифрової трансформації [6]. У даному разі йдеться про ще одну, не менш важливу організаційно-правову засаду здійснення цифровізації регіону – інформаційне забезпечення таких процесів.

Науковці цілком слушно зауважують, що інформаційне забезпечення є важливою умовою функціонування будь-якої організації, передумовою її необхідної гнучкості, здатності швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі [7, с. 192]. Як свідчить аналіз підходів учених-правознавців стосовно розуміння сутності інформаційного забезпечення відповідних суспільних відносин, загалом вони однастайні у своїх позиціях, пов'язують дану діяльність з оперуванням певною інформацією. Отже, під інформаційним забезпеченням здійснення цифрової трансформації регіону варто розуміти визначену на нормативно-правовому рівні сукупність заходів, пов'язаних з оперуванням інформацією в межах даних суспільних відносин для цифровізації відповідної адміністративно-територіальної одиниці України.

Як випливає з наведеного, однією із проблем, з якою стикаються уповноважені суб'єкти на шляху здійснення цифрової трансформації регіону, є вкрай низький рівень обізнаності громадян щодо їхньої сутті й особливостей реалізації. Саме на розв'язання даної проблеми й має бути передусім спрямоване інформаційне забезпечення здійснення цифрової трансформації регіону. Натепер уже можна зазначити позитивні кроки на шляху покращення інформаційного забезпечення даних процесів завдяки проєкту з підвищення цифрової грамотності населення. Так, Міністерством цифрової трансформації України та компанією «Київстар» було укладено меморандум про співпрацю для реалізації програми з підвищення рівня цифрової грамотності, у межах чого мають бути об'єднані зусилля в таких напрямках: створення сприятливих умов та розповсюдження навчальних матеріалів для поширення цифрових навичок та мобільної грамотності серед населення; підвищення рівня обізнаності батьків щодо ризиків, які чатують на їхніх дітей в інтернеті; покращення рівня цифрових компетенцій українських підприємців; поширення технологічних рішень для ефективного ведення бізнесу [8].

Також у межах здійснення інформаційного забезпечення цифрової трансформації регіону періодично проводяться найрізноманітніші заходи, на яких за участю представників держави, органів місцевого самоврядування, громадськості та міжнародних партнерів обговорюється як проблематика, з якою стикаються компетентні суб'єкти на шляху реалізації відповідного проєкту або підпроєкту цифровізації, так і успіхи, які були досягнуті. Яскравим прикладом таких заходів є Ukraine Reform Conference (далі – URC) – ключова щорічна міжнародна подія, присвячена експертному обговоренню прогресу реформ в Україні. URC започаткована Урядом у 2017 р. і вже третій рік поспіль об'єднує українських та іноземних топ-урядовців, представників Євросоюзу, НАТО, G7, бізнесу та громадянського суспільства. Як було зазначено на даному заході заступником Міністра цифрової трансформації України, важливим кроком для реформування сфери адміністративних послуг є законопроект про адмінпроцедуру, який у березні Комітет Верховної Ради України рекомендував парламенту ухвалити у другому читанні і загалом. Міністерство цифрової трансформації України підтримує ухвалення законопроекту, адже це дасть можливість зменшити кількість паперових документів, які подають заявники до державних органів, та дозволить державним органам повноцінно взаємодіяти один з одним в електронному форматі. Це сприятиме реалізації ініціативи Президента України щодо руху держави в напрямі “paperless” [9].

Реалізація вказаних заходів із здійснення цифрової трансформації регіону неможлива поза якісним кадровим забезпеченням таких процесів. Зазначимо, що вчені-правознавці загалом майже однаково визначають сутність кадрового забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин. Деякі відмінності в їхніх підходах можуть простежуватися лише з огляду на специфіку проблематики, яка піддається аналізу. Так, наприклад, Н.П. Матюхіна зазначає, що кадрове забезпечення – це специфічна, повторювана діяльність, здійснювана у процесі управлін-

ня державними органами, змістом якої є забезпечення їх необхідним, що відповідає певним вимогам, контингентом людей, а також відповідною інформацією про них, упровадження науково обґрунтованих методів, відбору, розстановки, навчання, виховання, стимулювання кадрів, правового регулювання їхньої діяльності та надання правового захисту [10, с. 91–92]. Щодо запропонованого вченою визначення зауважимо, що під час його формування, на наш погляд, була зроблена спроба вмістити в його зміст максимально можливу кількість ознак кадрового забезпечення. До того ж деякі з таких ознак є необов'язковими під час здійснення кадрового забезпечення. Так, наприклад, уповноважений на здійснення кадрового забезпечення суб'єкт не за будь-яких обставин буде здійснювати правове регулювання діяльності кадрів, зазвичай буде дотримуватися наперед установлених приписів.

Отже, під кадровим забезпеченням здійснення цифрової трансформації регіону варто розуміти врегульовану положеннями нормативно-правових актів діяльність уповноважених суб'єктів, спрямовану на підготовку та подальшу актуалізацію вмінь і навичок осіб, відповідальних за здійснення цифровізації відповідної адміністративно-територіальної одиниці України та реалізацію її окремих проєктів і підпроєктів.

Натепер кадрове забезпечення здійснення цифрової трансформації регіонів здійснюється за багатьма напрямками. Одним із найважливіших серед яких, на нашу думку, є визначення у штаті підприємства, установи, організації суб'єкта, відповідального за реалізацію заходів цифрової трансформації. На жаль, доводиться констатувати, що не в кожному органі влади є в наявності такий суб'єкт. Також не можна казати, що робота в цьому напрямі взагалі не ведеться, оскільки вже на рівні центральних органів виконавчої влади та деяких місцевих органів влади запроваджено посаду заступника із цифрової трансформації (CDTO).

Уведення посади заступника із цифрової трансформації є вкрай важливим кроком на шляху цифровізації як усієї країни, так і її окремих адміністративно-територіальних одиниць. Однак лише однієї особи, навіть у межах кожного органу влади, замало для повноцінного здійснення цифрової трансформації, оскільки необхідно підвищувати компетентність кожного працівника в цьому напрямі. І тут також можна відмітити позитивні тенденції, які потребують підтримки і подальшого масштабування. Зокрема, може йтися про запровадження сертифікації навичок володіння комп'ютером.

Висновки. Отже, як свідчить аналіз вищенаведеного матеріалу, проведення повноцінної й ефективної цифрової трансформації регіону не уявляється можливим поза реалізацію найголовніших організаційно-правових засад функціонування даної сфери суспільних відносин, серед яких нами названо матеріально-фінансове, інформаційне та кадрове забезпечення. Усі з названих організаційно-правових засад мають тісний взаємозв'язок, оскільки реалізація одного заходу може передбачати здійснення іншого. Так, навчання особи в межах кадрового забезпечення цифрової трансформації регіону може передбачати проведення заходів з інформаційного забезпечення, як-от семінари, тренінги, конференції тощо. Усе це потребує здійснення відповідного фінансування та постачання матеріальних ресурсів, що є складовою частиною матеріально-фінансового забезпечення цифрової трансформації регіону. А тому всі з наведених нами організаційно-правових засад здійснення цифрової трансформації регіону повинні розвиватися органічно, у взаємозв'язку.

Список використаних джерел:

1. Пчелин В.Б. Сущність матеріально-фінансового забезпечення адміністративного суспільства України. *Legea și Viața*. 2016. № 9/2 (297). С. 113–117.
2. Колеснікова М.В. Поняття, сутність та значення інформаційного забезпечення правоохоронних органів України. *Право і безпека*. 2011. № 5 (42). С. 116–119.
3. Віце-прем'єр Федоров уважає фінансування цифрової трансформації і кібербезпеки в бюджеті-2021 катастрофічно недостатнім. *Interfax-Україна* : інформаційне агентство. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/690386.html>.
4. Масштабна інтернетизація сіл: комісія при Мінцифрі прийняла рішення про розподіл інтернет-субвенції. *Міністерство та Комітет цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ponad-milyon-ukraintsiv-zmozhut-pidklyuchitisya-do-optichnogo-internetu-v-2021-rotsi-zavdyaki-proektu-internet-subventsiiya>.
5. Виступ заступника міністра цифрової трансформації України на “Diia Summit Spring 2021” у рамках Всеукраїнського форуму «Україна 30. Цифровізація». URL: https://drive.google.com/file/d/1imQtszgn9XcAaSxcB1UPsh-_jEVE3E-2/view?usp=sharing.

6. Сулік Н.І. Інформаційна система як організаційний ресурс інформаційного забезпечення організацій. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2003. Вип. 41. Ч. 2. С. 192–197.

7. В Україні стартує програма з підвищення рівня цифрової грамотності. ACC : інформаційне агентство. URL: <https://acc.cv.ua/news/storystorynka/tehnologichno/v-ukrayini-startue-programa-z-pidvishchennya-rivnya-cifrovoyi-gramotnosti-53827>.

8. Результати Мінцифри в напрямі реформування сфери адмінпослуг у межах підготовки до URC 2021. *Міністерство та Комітет цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-mintsifri-v-napryamku-reformuvannya-sferi-adminposlug-u-mezhakh-pidgotovki-do-urc-2021>.

9. Мацюхіна Н.П. Управління персоналом органів внутрішніх справ України : Теоретичні та прикладні аспекти : монографія / за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. 287 с.

УДК 342.922

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.4.20>

КОЛОТІЛОВА Т.М.

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ ДОЗВІЛЬНИХ ПОСЛУГ

THE MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE AS A SUBJECT TO THE PROVISION OF PERMIT SERVICES

Мета наукової роботи полягає у формуванні цілісної характеристики Міністерства юстиції України та його діяльності як державного суб'єкта, який забезпечує надання дозвільних послуг. Предмет дослідження – правовий статус Міністерства юстиції України та його органів і структур. З огляду на спрямованість міжнародних тенденцій на перегляд ролі, яку відіграють держави в сучасному світі, а також поступове трансформування власного апарату державного управління України у бік розбудови «сервісної держави», було приділено увагу правовому статусу Міністерства юстиції України й особливості дозвільної діяльності, яка ним провадиться. Вивченню означеного питання сприяли: з'ясування структури й повноважень Міністерства юстиції України та його органів; аналіз переліку дозвільних послуг, які надає Міністерство юстиції України та його органи; формулювання висновків щодо особливостей дозвільної діяльності Міністерства юстиції України. Для вирішення завдань дослідження було застосовано системно-структурний підхід, який дозволив розглянути порушені питання у вигляді цілісної множини елементів, об'єднаних сукупністю правових відношень і зв'язків. У результаті дослідження встановлено складну структуру дозвільних органів Міністерства юстиції України та підпорядкованих йому суб'єктів. Наведено перелік найпоширеніших дозвільних послуг, які провадить Міністерство юстиції України та підпорядковані йому структури, акцентовано увагу на особливостях сучасного провадження дозвільних послуг. Здобутки проведеної роботи можна використовувати як основу для подальших наукових досліджень, застосовувати в навчальному процесі як додаткові матеріали та вживати під час формування державної дозвільної політики у сфері компетенції Міністерства юстиції України. Узагальнення результатів дослідження дозволяє зробити висновок про те, що державні дозвільні послуги найменше пристосовані для делегування недержавним суб'єктам, а для підвищенні їхньої

© КОЛОТІЛОВА Т.М. – помічник приватного нотаріуса (Полтавський міський нотаріальний округ)